

JAARVERSLAG 2023

INHOUD

Inleiding	02
Organisatie	03
Projecten	04
Ontwikkelingen	06
Inspecties	07
Verduurzaming van monumenten	09
Samenwerking	10
Nevenfuncties directeur en RvT	11

INLEIDING

Met trots presenteren wij het jaarverslag van 2023 voor Monumentenwacht Noord-Brabant. Het afgelopen jaar hebben wij ons wederom ingezet voor het behoud en onderhoud van monumenten in onze provincie. Hierbij hebben wij belangrijke stappen gezet om onze dienstverlening te verbreden en te innoveren.

Zo hebben wij ons digitale energieloket voor monumenteigenaren gerealiseerd, zodat wij hen nog beter kunnen informeren over en ondersteunen bij het verduurzamen van hun pand.

Daarnaast continueerden wij onze deelname aan het Europese onderzoeksproject Inperso, waarin wij technische innovaties onderzoeken op toepasbaarheid bij monumenten.

In 2023 intensiverden wij onze samenwerking van de andere provinciale monumentenwachten om onze positie, ook op landelijk niveau, te versterken.

Wij zijn bijzonder trots op de resultaten die wij hebben behaald en willen graag onze dank uitspreken aan al onze abonnees, partners en medewerkers die hieraan hebben bijgedragen.

Met vriendelijke groet,

Sanne de Koning
Directeur-bestuurder

inspectie molen Vessem

ORGANISATIE

Monumentenwacht Noord-Brabant wordt aangestuurd door een directeur-bestuurder. De raad van toezicht heeft een toezichthoudende rol. Het algemeen management van de organisatie is ingericht volgens de principes van 'cultural governance' en is zowel intern als extern gericht. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41080360 en heeft de ANBI status.

Sinds 1 januari 2020 is Monumentenwacht Noord-Brabant partij bij de cao Provinciale Sector. Het beloningsbeleid van de organisatie is gericht op het bevorderen, aantrekken en behouden van goede gekwalificeerde medewerkers. Dit alles binnen een beheerste en integere bedrijfsvoering en gericht op de lange termijn.

Monumentenwacht Noord-Brabant wil een inclusieve organisatie zijn waar iedereen gerespecteerd wordt en stimuleert dat ook. De komende jaren zal intern aandacht worden besteed aan de kernwaarden van inclusie. De inspecties, de bijbehorende rapportages en advisering werden in 2023 uitgevoerd door 15 inspecteurs. Eind 2023 omvat de de gehele personeelsformatie 21,17 fte.

De raad van toezicht vergaderde in 2023 drie keer. Het erfgoedbeleid van de provincie en de voorgenomen bezuinigingen waren een terugkerend onderwerp op de agenda.

In 2021 werd besloten het toezichthoudend orgaan te wijzigen in een raad van toezicht. Daarnaast werden de noodzakelijk aanpassingen in verband met de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen in de statuten doorgevoerd. In 2022 werden deze wijzigingen afgestemd met de provincie. In januari 2023 zijn de nieuwe statuten notarieel vastgelegd.

In 2023 was de raad van toezicht als volgt samengesteld:

mw. drs. M.A.H. Moorman, voorzitter
 dhr. mr. drs. E.S. Rijnders, lid en wnd. voorzitter
 dhr. drs. J.J.C. Adriaansen, lid
 dhr. M.G.A.F. van Schaijk Msc, lid

Een overzicht van nevenfuncties van het bestuur en de leden van de raad van commissarissen is opgenomen in bijlage 1.

EXPLOITATIEREKENING 2023

BATEN		LASTEN	
Provinciaal subsidie	1.247.998	Personeelskosten	1.781.083
Subs.reg. Cult. Erfgoed	23.500	Afschrijvingen	54.283
Abonnementen	155.700	Huisvestingskosten	28.890
Inspecties	764.164	Organisatiekosten	144.867
Projecten	121.513	Kosten activiteiten	101.384
Overige baten	36.837	Kosten projecten	146.781
		Kosten Subs. reg. Cult. Erfgoed	20.000
		Saldo van baten en lasten	72.424
Totaal baten	2.349.712	Totaal lasten	2.349.712
RESULTAATBESTEMMING			
Saldo baten en lasten		72.424	
Mutaties bestemmingsfondsen		<u>-73.565</u>	
Resultaat uit normale exploitatie		-1.142	

BALANS PER 31-12-2023

ACTIVA		PASSIVA	
Materiële vaste activa	217.955	Reserves	522.604
Vlottende activa	123.424	Voorzieningen	11.599
Liquide middelen	635.829	Vlottende passiva	443.005
Totaal activa	977.208	Totaal passiva	977.208

PROJECTEN

ENERGIELOKET DUURZAME MONUMENTEN

Sinds 2018 adviseren wij eigenaren van woonhuismonumenten over de mogelijkheden tot verduurzaming van hun pand door middel van keukentafelgesprekken.

Tijdens deze gesprekken met monumenteigenaren signaleert Monumentenwacht Noord-Brabant al sinds 2019 dat de bereidheid om te verduurzamen er is, maar dat de wereld van financiering, wet- en regelgeving en realisatie niet voldoende helder is. Voor de verduurzaming van een monument is een doordacht, integraal plan nodig. Monumentenwacht Noord-Brabant heeft geen commercieel belang en geeft onafhankelijk advies. Vanuit die rol hebben we in 2023 ons digitale Energieloket gerealiseerd (<https://duurzamemonumentenbrabant.nl>).

Dit loket geeft antwoorden op vragen, van wet- en regelgeving en financiering tot realisatie. Het Energieloket verbindt partijen met relevante expertise en maakt deze kennis en informatie op een laagdrempelige manier toegankelijk voor Brabantse monumenteigenaren en andere initiatiefnemers. Voor het ontwikkelen en exploiteren van het Energieloket, ontvingen wij een subsidie van de provincie Noord-Brabant.

Loket Duurzame Monumenten.nl

INPERSO

Monumentenwacht Noord-Brabant neemt samen met éénentwintig andere partners deel aan het Europese onderzoeksproject INPERSO. Het project is in juli 2022 gestart en heeft een looptijd van vier jaar. De financiering komt vanuit het HORIZON Framework Programme. Binnen INPERSO wordt op drie locaties onderzocht hoe bestaande gebouwen het beste kunnen worden verduurzaamd met gloednieuwe innovaties. Dat gebeurt in Spanje, Griekenland en in Noord-Brabant.

Deze locaties zijn gekozen omdat ze verschillen qua type gebouwen en klimaat. Monumentenwacht Noord-Brabant wees de drie-eenheid in Velp aan als locatie. Daar zijn drie monumenten uit verschillende bouwperiodes te vinden; de Vincentiuskerk uit de middeleeuwen, het Emmausklooster uit de zevende en de achttiende eeuw en het voormalige Redemptoristenklooster (Bronckhorst) uit de negentiende en twintigste eeuw.

Er is bewust gekozen voor religieuze monumenten vanwege maatschappelijke ontwikkelingen en het belang van het behoud van deze monumenten. Het uiteindelijke doel van onze projectdeelname is om monumenteigenaren nog beter te kunnen adviseren bij verduurzamen en duurzaam renoveren.

Binnen het project wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om bestaand vastgoed betaalbaar, efficiënt en duurzaam te renoveren en hergebruiken met zo min mogelijk milieubelasting.

Monumentenwacht speelt een rol in het testen van technologische innovaties met betrekking tot onderhoud en verduurzaming van erfgoed.

In juni 2023 ontving Monumentenwacht Noord-Brabant het Inperso-consortium voor de 2e General Assembly-meeting in Velp.

PROJECT BEHEER EN INRICHTING GRAFHEUVEL-COMPLEX DE PAAL

In 2019 en 2020 werd dankzij een projectsubsidie van de provincie Noord-Brabant het eerste deel van het consolidatieproject grafheuvelcomplex 'De Paal' uitgevoerd. Na enige vertraging vanwege de Covid 19-maatregelen, werd het project eind 2020 afgerond met een gravend onderzoek en het opstellen van een beheer- en inrichtingsplan. Eind 2022 kende de provincie een projectsubsidie toe om het beheer- en inrichtingsplan te realiseren. Helaas bleek het niet mogelijk de plannen tot uitvoering te brengen.

inspectie met behulp van hoogwerker

ONTWIKKELINGEN

DIGITALISERING

Het erfgoedveld is in beweging. Technologische ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Monumentenwacht Noord-Brabant gaat mee in die ontwikkelingen. In 2022 en 2023 heeft Monumentenwacht Noord-Brabant, samen met Monumentenwacht Limburg, geïnvesteerd in de ontwikkeling van een nieuw CRM-systeem ter vervanging van het verouderde bestaande systeem. De implementatie zal in 2024 plaatsvinden.

In 2023 is de website van Monumentenwacht Noord-Brabant compleet vernieuwd en geactualiseerd. De website voldoet aan de eisen omtrent digitale toegankelijkheid en wetgeving op het gebied van privacy.

MWNB.nl

LEVENDIG BRABANT 2030

In 2022 is het integrale Beleidskader Vrije Tijd, Cultuur, Sport en Erfgoed: 'Levendig Brabant 2030' (2023-2030) ontwikkeld en vastgesteld. De uitvoeringsagenda wordt naar verwachting in 2024 vastgesteld. Pas dan is het mogelijk om in kaart te brengen wat het nieuwe beleidskader precies betekent voor Monumentenwacht Noord-Brabant. Wel is te voorzien dat de voorgenomen bezuinigingsdoelstellingen die voortvloeien uit het Beleidskader 'Levendig Brabant 2030' effect zullen hebben op de betaalbaarheid en toegankelijkheid van Monumentenwacht Noord-Brabant voor monumenteigenaren. De bezuinigingen leiden tot hogere tarieven die Monumentenwacht Noord-Brabant moet doorberekenen aan haar abonnees. Dit betekent een hogere drempel voor eigenaren om ons in te schakelen. Daarmee ontstaat het risico dat minder eigenaren onze diensten afnemen en zal onze organisatie al vanaf 2024 zal krimpen. Daarbij is dit scenario een risico voor de omgevingskwaliteit. In 2023 hebben wij reeds geanticipeerd op de aangekondigde bezuinigingen en het nieuwe beleidskader. Enerzijds door onze uurtarieven te verhogen en anderzijds door het opgeven van onze zogenaamde B3-status. Met dat laatste zijn wij in staat om personeelsbeleid te voeren dat past bij het bestuurlijke voornemen om in toenemende mate programmatisch met uitvoeringsorganisaties als Monumentenwacht Noord-Brabant te werken, waardoor we optimaal kunnen bijdragen aan een Levendig Brabant voor iedereen.

LANDELIJKE SAMENWERKING

We intensiveren onze samenwerking met de andere provinciale monumentenwachten om onze positie in het landelijke erfgoedbestel te versterken. In 2023 werd het gezamenlijke werkplan van de vereniging Monumentenwacht NL verder uitgewerkt en vastgesteld. De volgende thema's worden opgepakt en uitgewerkt door verschillende monumentenwachten en in gezamenlijkheid gedragen:

- Deskundig personeel
- Dienstverlening en acquisitie
- Zichtbaarheid en profilering
- Innovatie
- Bedrijfsprocessen

Onze ambitie is om de gestelde einddoelen in 2027 te behalen.

INSPECTIES

De doelstelling van Monumentenwacht Noord-Brabant is het behoud van het cultureel erfgoed in Noord-Brabant door het adviseren van eigenaren en beheerders van monumenten met betrekking tot het onderhoud en de instandhouding van hun historisch gebouw, historisch interieur en/of archeologisch monument.

De maatschappelijke relevantie van de activiteiten van Monumentenwacht Noord-Brabant ligt in het behoud van het Brabantse culturele erfgoed voor komende generaties.

BOUWKUNDIGE INSPECTIES

De basistaak van Stichting Monumentenwacht Noord-Brabant is het regelmatig inspecteren en rapporteren over de onderhoudstoestand van de aangesloten monumenten, en het tijdens deze inspecties uitvoeren van doeltreffend noodherstel. Het inspectierapport bevat niet alleen een overzicht van de gebreken aan het monument, maar hierin zijn ook adviezen voor herstel- en onderhoudswerkzaamheden opgenomen. Ook worden regelmatig eenmalige inspecties uitgevoerd, vanwege aankoop van een monument of vanwege het aanvragen van subsidies. In vervolg hierop sluiten deze nieuwe eigenaren vaak een abonnement bij Monumentenwacht af. Daarnaast worden op verzoek controles van uitgevoerde werkzaamheden uitgevoerd. Deze controle inspecties hebben een positieve preventieve invloed op de kwaliteit van de uitgevoerde restauratie- en onderhoudswerkzaamheden.

Monumenteigenaren zijn de primaire hoeders van ons erfgoed. Monumentenwacht Noord-Brabant is in de provincie dé organisatie die in direct contact staat met monumenteigenaren vanwege het karakter van haar kerntaken. Het abonneebestand groeit gestaag: nieuwe abonnees weten ons te vinden.

INSPECTIE VAN HISTORISCHE INTERIEURS

Voor de inspecties van historische interieurs is 0,5 fte beschikbaar. Naast de inspectie en rapportage worden ook adviezen gegeven, o.a. in de vorm van de monitoring van het binnenklimaat en advisering m.b.t. onderhoud van interieuronderdelen.

In 2023 werden, in het kader van de landelijke samenwerking, enkele inspecties van historische interieurs buiten de provincie verricht.

ARCHEOLOGISCHE INSPECTIES

Voor de uitvoering van de inspecties van archeologische monumenten werd een archeoloog ingehuurd. Tijdens de inspecties vond met enkele eigenaren overleg plaats over het onderhoud van hun archeologisch monument.

KENGETALLEN 2023

Uitgevoerde inspecties	1.976
Declarabele uren	16.883
Aangesloten monumenten:	
Rijksmonumenten	2077
Gemeentelijke monumenten	1041
Overige monumenten	335

VERDUURZAMING VAN MONUMENTEN

Monumentenwacht Noord-Brabant is een belangrijke schakel van de informatieketen in de monumentencyclus. Onze monumentenwachters komen letterlijk bij de eigenaar over de vloer en kunnen “aan de keukentafel” eigenaren bewegen tot het nemen van energiebesparende maatregelen.

DUURZAME MONUMENTEN EN DUURZAME WACHT

Bij energiebesparing en andere verduurzamingsmaatregelen in monumenten is het behoud van cultuurhistorische waarden belangrijk. In 2050 wil Nederland energieneutraal zijn. Ook veel eigenaren van monumenten willen hun steentje bijdragen en hebben de wens hun pand te verduurzamen. Maar het verduurzamen van monumenten is niet eenvoudig omdat verduurzamingsmaatregelen vaak op gespannen voet staan met het behoud van cultuurhistorische waarden. Bij monumenten wordt met name ingezet op vermindering van energiegebruik en voornamelijk in mindere mate op opwekking van energie uit hernieuwbare bronnen aan of bij het monument.

Deze ontwikkelingen vergen constante innovatie van onze organisatie en inspectiemethodieken. Dat vraagt om extra inspanningen van onze medewerkers, naast de uitvoering van onze kerntaak. Met name op het gebied van verduurzaming wordt onze organisatie steeds intensiever bevroegd. Wij willen onze taken voor deze urgente opgave professioneel uitvoeren en onze verantwoordelijkheid nemen. Een belangrijke

voorwaarde is om tijdig medewerkers met specifieke expertise te werven. Momenteel geldt voor alle sectoren, dus ook de erfgoedsector, dat het vinden van nieuwe medewerkers een lastige opgave is. Wij hebben desondanks, met het daarvoor gealloceerde projectbudget voor het nieuwe energieloket, in 2023 externe deskundigheid betrokken om een doeltreffende wervingscampagne te voeren en daardoor een ervaren duurzaamheidsadviseur in dienst kunnen nemen. Daarnaast hebben we ook een inspectiebus vervangen door een elektrische personenauto.

In 2023 werd met 28 eigenaren van woonhuis monumenten een “keukentafelgesprek verduurzaming” gevoerd, waarbij inzicht werd gegeven in de mogelijkheden tot verduurzaming en/of comfortverbetering. Hierbij wordt rekening gehouden met de technische en juridische kaders en vormen de karakteristieke en historisch waardevolle elementen van het pand het uitgangspunt.

Keukentafelgesprek verduurzaming

SAMENWERKING

PROVINCIE NOORD-BRABANT

In 2023 werkte Monumentenwacht Noord-Brabant als stakeholder mee aan de ontwikkeling van het nieuwe beleidskader Levendig Brabant 2030, een integraal beleidskader voor de sectoren cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd.

Monumentenwacht Noord-Brabant wil samen met de provincie gebouwde en archeologische monumenten en historische stedelijke structuren op duurzame wijze doorgeven aan toekomstige generaties en bouwen aan een levendig Brabant voor iedereen.

Monumentenwacht Noord-Brabant voerde in 2023, in opdracht van de provincie, paragraaf 3 Instandhouding molens van de Subsidieregeling cultureel erfgoed Noord-Brabant 2016 uit. Binnen deze regeling wordt provinciale subsidie toegekend voor de instandhouding van Brabantse molens. Aan 2 molens werd subsidie verleend.

Daarnaast voerde Monumentenwacht in het kader van paragraaf 1 van de Subsidieregeling cultureel erfgoed kwaliteitscontroles uit van uitgevoerde restauratiewerkzaamheden. Voorafgaand aan de toekenning wordt een 0-meting opgesteld. Tijdens de restauratie “kijkt Monumentenwacht Noord-Brabant over de schouder mee” en na afronding wordt een eind-controle uitgevoerd waarbij kwaliteit van de uitgevoerde restauratiewerken wordt beoordeeld. De bevindingen van deze kwaliteitscontroles worden aan de provincie gerapporteerd.

MONUMENTENWACHTNL

In februari 2023 vierden we het 50 jarig bestaan van de eerste Monumentenwacht in Nederland.

Landelijke samenwerking vindt plaats in de Vereniging Provinciale Monumentenwachten Nederland (MonumentenwachtNL). Deze vereniging wordt onder meer benut om gezamenlijke opleidingstrajecten te organiseren en dient als gezamenlijke gesprekspartner van de Monumentenwacht met organisaties als het Ministerie van OCenW, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het Nationaal Restauratiefonds. Daarnaast kunnen alle provinciale Monumentenwachten door gebruik te maken van elkaars expertise (omdat niet elke organisatie voor elke specialisme een deskundige in dienst heeft) het complete pakket aanbieden: eerstelijns advies geven op het gebied van gebouwd, archeologisch en groen erfgoed en historische interieurs.

Het belang van uniformiteit in de aangeboden diensten wordt landelijk steeds meer onderschreven. MonumentenwachtNL staat, dankzij de inspanningen

van het bestuur, weer stevig op de kaart bij landelijke stakeholders.

De provinciale monumentenwachten, het Oversticht en Mooi Noord-Holland werken samen als dumoadviseur binnen het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Monumenten. Deze regeling van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed ondersteunt eigenaren van rijksmonumenten in hun weg naar het verduurzamen van hun monument.

NATIONAAL RESTAURATIEFONDS

Met betrekking tot het verduurzamen van monumenten werkt Monumentenwacht Noord-Brabant samen met het Nationaal Restauratiefonds. Onze organisatie is één van de DuMo-adviseurs die worden vermeld op de website van het NRF. Hierdoor is het voor eigenaren mogelijk een vergoeding aan te vragen voor de kosten van het “keukentafelgesprek verduurzaming”.

Onthulling jubileumbanner 50 jaar Monumentenwacht in Nederland. Sterrenwacht Eindhoven.

BIJLAGE 1

NEVENFUNCTIES LEDEN DIRECTIE EN RAAD VAN TOEZICHT

mw. drs. M.A.H. Moorman, voorzitter

Burgemeester gemeente Land van Cuijk
Voorzitter stuurgroep Regionale Energie Strategie (RES) Noordoost Brabant
Lid dagelijks bestuur Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)
Co-voorzitter namens VNG van stuurgroep Ruimtelijke Adaptatie van het Deltaprogramma
Voorzitter Vereniging Brabantse Gemeenten
Secretaris hoofdbestuur Stichting Brabants Landschap
Voorzitter Raad van Toezicht RIONED, koepel voor stedelijk waterbeheer

mr. drs. E.S. Rijnders, lid

Directeur Janivo Stichting
Lid RvC NV Bergkwartier
Lid RvT Stichting Vitus Zuid
Lid RvC Stichting DBF
Lid RvT Stichting Nederlands Helsinki Comité
Penningmeester Stichting Kwaliteitsregister Jeugd
Lid RvC Donatus
Lid RvT SWV PO Zout
Lid RvT Stichting NIVOZ
Secretaris/penningmeester Stichting Coöperatiekring Midden-Nederland

drs. J.J.C. Adriaansen, lid

Burgemeester gemeente Woensdrecht
Voorzitter gemeentelijk platform kabels en leidingen
Voorzitter coöperatie Buitenplaats Schouwen B.A.
Voorzitter districtelijke stuur- en weegploeg De Markiezaten
Voorzitter VNG-adviescommissie Archieven
Voorzitter Maatschappelijke Adviesraad Staatsbosbeheer
Penningmeester en plaatsvervangend voorzitter bestuur BeNeGo
Lid algemeen bestuur Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Midden & West-Brabant
Lid Raad van advies Vliegbasis Woensdrecht
Lid VNG-commissie Informatie-samenleving
vice-voorzitter Regio West-Brabant

M.G.A.F. van Schaijk Msc., lid

Belastingadviseur, Deloitte Belastingadviseurs BV
Gemeenteraadslid, Gemeente Geldrop-Mierlo
Lid Raad van Commissarissen, Kloosterhotel ZIN BV en Zin in Werk BV
Auteur uitgave Zakendoen in Duitsland, Wolters Kluwer

mw. ir. S. de Koning van Weert, directeur-bestuurder

Lid POM-commissie Raad voor Cultuur
Secretaris Vereniging van Provinciale Monumentenwachten Nederland
Lid programmacommissie Erfgoedacademie

MONUMENTENWACHT
JAARVERSLAG 2023